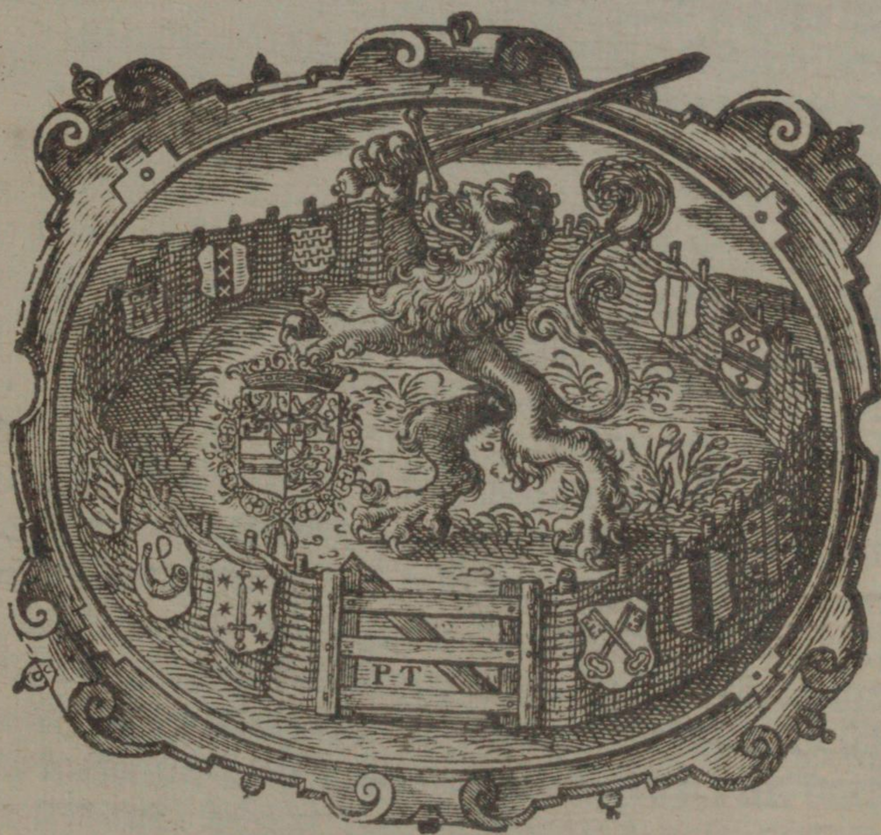
Ordonnantie vande Policien/

Binnen Hollandt.

IN 'sGRAVEN-HAGHE,
By de VVeduvve, ende Erffgenamen van vvijlen Hillebrant Iacobsz van VVouw, Ordinaris Druckers vande Ed. Mo. Heeren Staten van Hollandt ende VVest-Vrieslandt.
Anno 1635. Met Privilegie.

LLEN den genen die desen jegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen: DOEN TE WEETEN: De Ridderschap/ Edelē eñ Steden van Hollant/ Representerende dē Statē vandē selven Lande/ Dat/ aenmerckende t'heuren beroepe eñ laste is staende/ by alle goede wegen ende middelen/ sonderlinge in dese jeghenwoordige gesteltenisse des tijdts/ te doen voorsien jegens alle onordeningen/ misbruycken ende misverstanden / die onder den ingesetenen ende Ondersaten der selver Landen souden mogen veroorsaken eenige swaricheden/ processen/ ofte geschillen/ ende dien volgens onrust/ partijdicheyt/ tweedrachten oneenicheyt/ tot verachteringe niet alleenlick vande gemeene ruste eñ welvaert/ maer oock vande warachtige dienst eñ eere vā God almachtich. Eñ bevindende sulcx de voornoemde Staten metter daet dagelicx verscheyden klachten/ rechtvorderingē/ confusie ende geschillen t'ontstaen ende te rijsen tusschen d'Ingesetenen ende Onderdanen der voorsz Landen / door dien inde saecken/ namentlick vande houwelicken/ erffenissen/ ende besterffenissen/ op de verkoopingen/ opdrachten/ veronderpanden ende verhuyren / mitsgaders den Pachters eñ Bruyckers vande Landen/ eñ andere onroerende goederen: oock int maken van brieven/ registers/ ende schriftē daer toe dienende ende behoorende/ insgelijcx int berekenē vanden tijt ende datum vande Jaren vande voorsz ende alle andere brieven/ schriften/ acten eñ contractē (daer inne tot noch toe verscheyden stijle ende maniere van dateren inden selven Lande is gebruyckt) egeen gelijcke/ eenderhande ende vaste voet/ ordre nochte Wet is gestelt ofte onderhouden/ immers hoe/ wel de voorsz saken belangende/ so by beschreven Rechten/ als by eenige oude voorgaende

Ordonnantien eñ Placaten eensdeels voorsië is geweest/ dat nochtans eenige der selfder rechten eñ ordonnantien/ oft door eenige quade ingevoerde gewoonte/ ofte by verloop van tijde in ongebruyck zijn gekomẽ/eñ niet achtervolght/ anderẽ voor desen tijt zijn vereysschende naerder interpretatiẽ/verklaringe/ vernieuwinge oft vermeerderinge/tot beter onderhout vande Policie eñ staet vanden Landen/ende meerder gerechticheyt der Ingesetenen vã dien: Hebben daeromme de Ridderschap/ Edelen/ Steden eñ Staten voorgenoemt/ by advijse ende deliberatie van den presiderende ende andere Raden over Hollandt/Zeelandt ende Vrieslandt/voor eeuwich Edict/ geordonneert ende gestatueert/ordonneren ende statueren by desen.

I.

[...]uwelijc[...] [...] staet.

Eerst aengaende den Houwelicken state/omme te voorsien op d'ongeregeltheden die dagelijcx so langer so meer ghepleecht worden inde versamelinge van verscheyden persoonen/eñ daer op alsulcke ordre ende regule te stellen/ waer mede een yegelijck in sijn ghemoet ofte gesintheyt mach worden voldaen/ende dat de goederen eñ erffenissen sonder swaricheden oft processen/mogen volgen den genẽ die daer toe geraeckt ende gefondeert zijn.

II.

Die voor [...]echte luy[...] [...] ghehou[...] werden.

Dat van nu voortaen alle persoonen malkanderen in gradẽ van maechschap oft affiniteyt hier naer verklaert ende verboden niet bestaende/van wat state/conditie/gemoet ofte gesintheyt die zijn/ die tẽ tijde vande publicatie van desen/ als geechte luydẽ te samen sullen huyshoudẽ/ woonen eñ converseren/gelijck alle andere die inder Kercken ofte voor eenige publijcke persoonẽ in te samen wooninge/huyshoudinge eñ conversatie/ als geechte persoonen zijn getreden/by eenẽ yegelicken gehouden/geacht eñ gereputeert sullen worden/gelijck sy gehouden/geacht eñ gereputeert worden by desen/ voor gheechte personen/in allẽ schijn oft sy voor de Magistratẽ/ ofte voor de Kerckẽ-

die-

dienaren / ofte andere publijcke Persoonen / haer trouw openbaerlijck hadden gegeven ende bekent gemaect / ten ware de selve oft eenige van hun luyden niet voor de Magistraten ofte voor de Kercken-dienaren hare trouwe belooft eñ bekent gemaect hebbende / daer by hen bevonden beswaert / de welcke binnen den tijt van drie maenden na de publicatie van desen / gehouden sullẽ zijn te compareren voor de Magistraet vã haer woonplaetse / eñ de selve hare swaricheyt te kennen geven / omme daer op gelet eñ gedaẽ te worden naer behooren : Welverstaende dat de gene die voor de Magistraten ofte Kercken-dienarẽ hare trouwe niet bekent gemaect hebben als voorẽ / eñ nochtans inde voorsz te samen-wooninge / huys-houdinge ende conversatie als geechte luydẽ begeeren te blijven / vry ende toegelaten sal zijn / gelijck by desen hunluyden vry eñ toegelatẽ wort / voor de expiratie vande voorsz drie maenden te maken alsulcke houwelicxse voorwaerden / als henluydẽ goet duncken sal. Eñ worden nits dien oock voor geechte eñ getroude persoonen gehoudẽ / alle de gene die / geduyrende de vervolginge / uyt sake vande Religie / inde Landen van herwaerts-over / malkanderen getrout / ende als geechte personen / 'tzy uyt ofte binnen de voorsz landen 'tsamẽ gewoont hebbẽ / hoe wel sy hare trouwe inder Kercke / overmits de diversiteyt van Religie niet en hebben bekent gemaect / ende niet tegenstaende eenige vande selve personẽ zijn overleden / alles in allen schijn of sy ten tijde als sy aẽ malkanderen getrout / eñ in huys-houdinge getredẽ zijn / inder Kercke hare trouwe bekent ghemaeckt hadden.

III.

Ende de gene die hen nae de publicatie van desen ten Houwelijcke ofte in echten staet sullen willen begevẽ / sullẽ ghehouden zijn te compareren voor de Magistraten ofte Kercken-dienaren vande stede ende plaetsen haerder residentie / eñ aldaer versoecken dat hun gegunt sullen wordẽ drie Sonnẽdaechsche ofte merct-daechsche gebodẽ / te doẽ Vande geboden te geven.

inder Kercken/van't Raethuys ofte andere plaetsen daer 'tRecht gehoudẽ wort/ op drie Sondagẽ ofte Merct-dagen den anderen volgende: welcke geboden gegunt ende gedaen sullen worden/ten eynde een yegelicken die eenige letselen ofte hindernissẽ/'tzy van bloede/swagerschap ofte voorgaende beloftẽ/waer door 'thouwelick egeenẽ voortganc en soude behooren te hebben / wil voorwendẽ/'tselve mach doẽ: behoudelijc nochtans dat de selve geboden niet gegunt noch gedaẽ en sullen wordẽ/als de gene die 'tselve versoecken benedẽ hare Jaren zijn/te weten/ jonge gesellen beneden haer xxv. eñ de jonge dochteren beneden hare xx. Jaren / ten zy de selve de Magistraten ofte Kerckendienaren vertoonen het consent van hare Ouders ofte dẽ lancxt levende der selver (indien sy eenige hebben:) maer indien eenigh Jongman ofte jonge Dochtere / boven de voorsz xxv. ende xx. Jaren respective oudt wesende / ende Ouders hebbende / versocht de voorsz Sondaechsche geboden/sonder te doen blijcken van hare voornoemde Ouders consent: So sullen de voorsz Magistraten ofte Dienaren/voor't proclameren vande voorsz geboden/ gehouden zijn de Ouders vanden Requirant oft Requirante/ voor hen t'ontbieden / ende inghevalle d'Ouders binnen veerthien dagen nae d'insinuatie aen haerluyder persoon gedaen/weygeren ofte in gebreke blijven te komen/ sal de selve weygeringhe ghehouden worden voor consent/ende sullen de voorsz Magistraet ende Dienaren voorts mogẽ procederen tot 'tdoen vande voorsz proclamatiẽ eñ geboden/maer indien de voorsz Ouders compareren/eñ eenige redenen allegerẽ waeromme sylupdẽ int voorsz versochte Houwelijcke niet en willen consenteren/eñ daer toe by de voorsz Magistraet ofte Kerckẽ-dienarẽ niet geinduceert en konnen wordẽ/so en sullẽ de voorsz Magistraet nochte Dienaren/de voorsz jonge luyden niet mogẽ trouwẽ/noch te samẽ voegẽ/voor dat by dẽ collegie vande Magistraet met kennisse van saecken 'tselfde hen luyden worde geordon-

Tijdt van moghen huwen,

donneert. De voorsz geboden gedaē zijnde/ingevalle daer tegens geen wettelijck wederseggen is gevallen/sullen de persoonen by de Magistraten ofte Kercken-dienaren ge- trout worden/volgende d'ordonnantien die inde Kercken gebruyct worden/ eñ die den Magistraten daer toe by dē voorsz Staten overgesonden sullen worden. Alle de gene die hen na de publicatie van desē/anders in huyshoudin- ge eñ te samen wooninge by malkanderen sullen voegen eñ converseren als echte luydē/sullen voor d'eerste maent dat sy te samen huyshouden ofte woonen/ verbeuren elcx een mulcte van vijftich pondē vā xl.grooten 'tpont/ inde tweede maent daer en boven noch een mulcte vā hondert pondē/inde derde maent een mulcte van twee hondert pō- den/t'applicerē den Hooft-officier/den armē vande plaet- se/eñ den aenbrenger elcx een derde-paert/ende so verre sy langher by den anderen blijven/ sullen voor den tijdt van thien Jaren uyt den Lande van Hollant ende Vrieslant gebannen/ende boven dien in hare goederen gemulcteert worden nae de qualiteyt vande persoonen. Pœna, &c

IIII.

Ende alſo volgende de Goddelijcke/natuyrlijcke/ende beschreven Rechten/in den H. Echten staet/als in eene or- deninge Gods/tot eerlijck onderhout ende verbreydinge des menschelicken geslachts ingestelt/tusschen den genen die malkanderē in bloede ofte swagerschap binnen seecke- ren grade zijn bestaende/ verboden is Houwelicke te con- tracteren/eñ dat wel eenige verscheydēheyt ende duyster- heyt inde bereeckeninge der selver graden / bysonder van maechschap vande zijde komende/wort bevonden: So ist dat de Staten de verboden graden hier nae hebben doen uytdrucken/ten eynde eenen yegelicken des te beter daer van mach worden onderricht/eñ egene ignorantie en pre- tenderen. Ordonnerende ende verbiedende over sulcx/dat egene personē/vā wat qualiteyt/conditie/ ofte gesintheyt sy zijn/binnē de navolgende uytgedruckte gradē/malkan- Graden, &c.

deren in bloede ofte affiniteyt bestaende/ 'tsamen en sullẽ mogen gevoecht worden/ nochte eenichsins malkanderen trouwen/ op pene dat de selfde niet alleene van onwaerdẽ gehouden/ maer oock sy luyden in lijf eñ goet gestraft sullen worden/ sulcx naer beschreven Rechten tegens den incestueusen ende bloetschendingen is gestatueert.

V.

Inden eersten en mogen niet trouwen eenige ascendenten met hare descendenten/ te weten/ Ouders en Kinders opwaerts ende nederwaerts gaende in infinitum.

VI.

Insgelijcx niet Broeders met hare Susters / 't zy van volle ofte halve bedde.

VII.

Ten derden en moghen niet trouwen de Oomen met hare Nichten / dat is / met hare broeders ofte susters kinderen/ oft kints-kinderen ende descendenten: nochte insghelijcx de Moeyen met haren Neven / dat is met haren broeders ofte susters soon / nochte kindts-kinderen ofte descendenten/ beyde in infinitum/ also Oomen eñ Moeyẽ ten respecte van hare voorsz Nichten eñ Neven/ staen inde plaetse van Vader ende Moeder.

VIII.

Graden van affiniteyt.

Ende soo vele alst aengaet de graden van affiniteyt eñ swagerschap/ alsoo de bandt des Houwelijcx alsulcke gemeenschap mede brenght/ dat Manne eñ Wijf maer eene en zijn/ so ist insgelijcx verboden ende gheinterdiceert/ dat de Man met egheene bloedt-verwanten ofte magen van sijne overleden huysvrouwe/ noch de Vrouwe met egeene bloet-verwantẽ ofte magen van haren overledẽ man / dẽ selven man eñ vrouwe binnen de voorsz uytgedructe graden bestaende/ malkanderen niet en sullen trouwẽ/ op gelijcke pene van onwaerde ende straffe in lijf ende goet als vooren. Namentlijck dat egeenen Man trouwẽ en mach met sijn schoon-dochter/ dat is/ mette nagelaten weduwe

sijns soons/noch mette weduwe van sijns soons ofte dochters sone/eñ soo voorts nederwaerts / of met egeene weduwe eeniger sijner descendenten : gelijck ooc egeene vrouwe trouwen en mach met haren schoonsone/dat is/mette Man van hare overleden dochter / noch mette Man van haers soons ofte dochters dochtere / eñ also vervolgēde met egeene Man geweest hebbende van eenige hare descendenten.

IX.

Inghelijcx egheene Man mach trouwen met sijn stiefdochter / dat is mette voor-dochter sijnder Huysvrouwe/ noch met eenige vande selve sijne voordochteren descendēten : ghelijck oock egeene vrouwe trouwen mach met haer stiefsone/ dat is mette voorsone van haren overleden man/ noch met eenigen descendenten vande selve hare stiefsonē.

X.

Item egeene Man mach trouwen de naeghelaten weduwe van sijnen overleden broeder / noch egeene vrouwe den Man van hare overleden suster.

XI.

Hierenboven en moghen niet trouwen den Man met de weduwe sijnder neve / dat is met de weduwe van sijns broeders ofte susters sone / noch mette weduwe van eenige sijne broeders ofte susters descendenten:gelijck oock egeene vrouwe trouwen mach mette nae-gelaten Man van hare nichte / dat is mette weduwenaer van hare broeders ofte susters dochter/noch mette man van eenighe hare broeders oft susters kints-kinderen ende descendenten.

XII.

Ende alsoo int aengaen ende contraheren vanden Heyligen Echten staet/ bysonder goet regardt dient genomen/ dat 'tselfde geschiedt in alder eerbaerheyt/ eñ dat alle confusien der voorsz graden (daer deur groote swaricheden inde Successien ende andersints rijsen) verhoedt worden: So ist dat de voorsz Staten ordonneren/dat indien eenige personen versochtē heure gebodē omme t' samen gevoecht

Van gebo den ter caus van maech- schap oft af finitept te schutten.

te worden / de welcke nochtans de ghedeputeerde vande Magistraten ofte Kercken-dienaren soudẽ bedunckẽ/dat ten respecte vande voorsz eerbaerheyt/ende omme confusie van graden te schouwen/ niet en behooren 'tsamen gevoecht te wordẽ/ dat alsdan de voorsz gedeputeerde ende Kercken-dienaren 't selfde de Overicheyt/daer toe te stellen/ sullen aengeven/ ende mette voorsz versochte proclamatien supersederen/ omme middeler - tijdt met kennisse van saken/'t selfde metter Overheyt toegelaten ofte ghe-weygert te worden/ soo als na de Goddelijcke ende civile rechten bevonden sal worden te behooren.

XIII.

[H]ouwelijc-[ke]n contra-[hee]rt dese or-[do]nnantie/ [m]ogen niet [su]bsisteren.

Verklarende also by desen nul eñ van onweerden ende niet te mogen bestaen/de houwelicken die niet inder manieren voorsz en sullen wordẽ gecontraheert ende gecelebreert/ende dat de gene die inde voorsz graden van bloede ofte affiniteyt malkanderẽ bestaende/hier namaels/ niet tegenstaende de voorsz verboden/ soudẽ vermeten in houwelijcke te treden/daer van sonder verdrach ofte dissimulatie gestraft sullen worden/ mette penẽ inde Goddelijcke ende beschreven rechten/ jegens den incestueusẽ en bloetschenders als vooren gestatueert/sonder dat oock 't Placcaet by de Keyserlijcke Majesteyt gemaeckt inden Jare M.D.XL. noopende 't contracteren van houwelijcke vã persoonen beneden hare Jaren zijnde/ ende de penẽ daer inne begrepen/ hier mede verandert worden.

XIIII.

Straffe van [ov]erspel.

Ende also de voorsz Staten mede onderricht zijn/dat de overspelen onbelet ende ongestraft blijvẽ binnẽ de voorsz landẽ/deur dien d' Officieren eñ Magistraten daer tegẽs niet en doen haerluyder devoir als naer behooren/hen excuserende/dat wel eertijts d' Officieren eñ Provisoren respective/by preventie de kennisse vande selve mesusen ende misdaden hen plegen t'onderwindẽ/ sonder de selve groot te achten/ofte anders dan met lichte eñ kleyne gelt-boetẽ

te straffen/daer nochtans alsulcke schandelicke sonden den toorne Gods verwecken ende ontsteken over den Landen eñ volcken / daer onder die regneren ende onghestraft ghelaten worden/daer van het uytgedructe Godes woordt/eñ alle Historien menichvuldige exempelen mede brenghen. Dat oock de ergernissen/confusien eñ quade exempelen der Overspeelders/den Heydenen/Keyseren eñ Koningen beweecht hebbē den overspeelders metter doot te doen straffen: So ist dat de Staten voornoemt/begeerende de voorsz overspeelen te beletten/ mede gheordonneert eñ gestatueert hebben/ordonneren ende statueren by desen.

XV.

Inden eersten/so verre een echte man bevonden sal worden van nu voortaen overspel te bedrijvē/'t zy met eene ongehoude ofte gehoude vrouwe persone/ ofte een ongehoude man met eene ghehoude vrouwe/ dat de selve man als eerloos ende meyneedich metter daet verbeuren sal sijn officie ende staet/indien hy eenige heeft vande voorsz Staten/ofte binnen eenige Steden der voorsz Landen/ende voorts verklaert sal worden/incapabel omme eenighe staet ofte officie binnen de voorsz Landen ende Steden te mogen bedienen. Ende ingheballe 'tselfde overspel gedaen ende bedreven is van een echte man met een ghehylickte vrouwe / dat daeren-boven syluyden beyde gebannen sullen worden uyt de voorsz Landen/den tijdt van vijftich Jaren.

XVI.

Maer indien het overspel is gecommitteert vã een echte man met een ongehoude vrouwe / sal de voorsz man boven de voornoēde privatie van 't officie/gecondemneert worden in een boete van hondert Karolus guldens voor d'eerste reyse/eñ daer naer meer daer inne delinquerende/ met bannissement van vijftich Jaren/ende een boete van 200.guldens : ende sal d'ongehoude vrouwe sulcx ghedelinqueert hebbende/ voor d'eerste reyse te water eñ te broode ghelept worden/den tijdt van veerthien dagen/eñ indien sy andermael

mael bevonden wort sulcx te committeren/ sal voor den tijt van vijftich Jaren gebannen wordẽ upten voorsz Landẽ.

XVII.

Indien eenigh ongehout man met eenige echte vrouwe overspel bedrijft / sal de voorsz man den tijdt van veerthien dagen te water ende te broode gelept/ ende gecondemneert worden in een boete van hondert Karolus guldens: ende soo verre hy andermael sulcx committeert/sal eeuwelijcken upten voorsz landen gebannen worden: eñ de vrouwe met een onghehoude man overspel committerende / sal als boven gebannen worden den tijdt van vijftich Jaren.

XVIII.

Ende dat al onverminderd alsulcken recht als de geoffenseerde partye/ 't sy man ofte vrouwe/ jegens den overspeelder competeert/ soo tot scheydinge vanden houwelicke als andersins naer rechten/soo oock by desen verstaen worden in vigeur te blyven alle de straffen eñ penen inde Keyserlijcke ende beschreven rechten gestatueert teghens alle crimen van onschaecken/ontvueren/ende bloetschenden/ende diergelijcke gequalificeerde hoererijen.

XIX.

elangende ceessien. Aengaende d'erffenissen ende besterffenissen / hebben de Staten gederogueert eñ te niet ghedaen/ derogueren ende doen te niet by desen/alle beschreven rechten/kostuymẽ/ eñ usantien inde voorsz landen eñ Graefschappen vã Hollant eñ Vrieslandt tot desen dage toe gebruyckt/nopende de besterffenissen ab intestato/eñ sonder dispositie van testamente ofte verklaringe van eenige uyterste wille/ yemandt opkomende inde allodiale roerende eñ onroerende goederen: Ordonnerende ende statuerende/dat van nu voortaen / alomme eñ tot allen plaetsen/ soo wel binnen de besloten steden als indẽ dorpen/ eñ ten platten lande indẽ voorsz lande ende Graefschappe van Hollandt ende Vrieslandt / inden voorsz besterffenissen voor een ghemeene recht ghebruyckt ende onderhouden sal worden 't ghene hier naer volght.

Inden

XX.

Inden eersten/ dat in alle erffenissen de kinderen ende andere descendenten ofte inde rechte linie neder-gaende/ in infinitum haren ouderen sullen succederen in stirpes/ ende by representatie.

Hoe kinderen haer ouders succederen.

XXI.

Dat dē selven descendenten ontbreeckende/ Vader ende Moeder beyde noch in leven zijnde / haren kinderen universaliter ende gheheelicken sullen succederen.

Wanneer d'Ouders haren Kinderen succederen.

XXII.

Maer den selven alle beyde/ ofte eene van beyden ontbreeckende / sullen des overledens broeders ende susters/ ende der selver kinderen ende kints-kinderen by representatie/in alle de goederen succederen.

Successie vā broeders ende susters.

XXIII.

Welverstaende dat halve broeders ende susters ende hare kinderen ende kints-kinderen/als oock alle andere collaterale vrienden/ maer van eene zijde den overleden bestaende/niet vorder en sullen succederen als elcks met een halve handt / ende over sulcks naer advenant dat sy den overleden van bloede zijn bestaende.

Hoe verre halve broeders ende susters sullen succederen.

XXIIII.

Alle descendenten/Vader ende Moeder / broeders ende susters/midtsgaders hare kinderen/kints-kinderen ende andere descendenten ontbrekende/ dat alsdan Oomen ende Moeyen vanden overleden / ende hare kinderen by representatie ofte in stirpes sullen succederen.

Successie van Oomen ende Moeyen.

XXV.

Ten ware groot-vader ende groot-moeder van d'eene zijde beyde te samen noch int leven waren/in welcken gevalle sy den Oomen eñ Moeyen vande selve zijde/midtsgaders haerluyder kinderē/wesende der selver groot-vaders eñ groot-moeders kinderen/ofte kints-kinderen/eñ nochtans geene broeders ofte susters vandē overldē/ inde successie vande selve zijde komende/gepreferеert sullē zijn.

Groot-vader ende groot-moeder succederen voor Oomen ende Moeyen.

Item/

XXVI.

Wanneer 'Ouders haren kinderen niet en succederen.

Item egeene Ouders ofte andere ascendenten / als het bedde ghescheurt / ende eene van hen beyden conthoralen overleden/ende d'andere alleene int levē is / en sullen haren kinderen ofte andere descendenten succederen.

XXVII.

De goederē sullen weder keeren daer se van daen ghekomen zijn.

Item de goederen van den overleden sullen altijts gaen ende erven aenden vrienden van 's vaders ende 's moeders zijde vanden overleden/ deelende eñ klovende de selve half/ sonder aenschou te nemen dat de overleden meerder van 's vaders dan vā 's moeders/ ofte ter contrarie van 's moeders dan van 'svaders zijde achtergelaten hebben.

XXVIII.

Hoe verre representatie onder den collateralen plaetse heeft.

Item en sal representatie onder den collateralen/eñ den vrienden ofte bloedt-verwanten vander zijde / niet vorder plaetse hebben/dan tot broeders eñ susters kints-kinderen eñ Oomen ende Moeyen kinderen inclusive/ende alle vordere collaterale vrienden den overleden naest in grade ende maechschappe bestaende / ende even nae zijnde / sullen by ghelijcke ghedeelte hooft voor hooft erven / uytsluytende alle vordere van grade ofte maechschappe.

XXIX.

Roerende het inbrenghen van de goederen ten houwelijck ghenoten.

Item soo wanneer eenige kinderen van hen ouders ten boedel ofte in houwelijckse mede-gaven / ofte anders tot vorderinge vande selve kinderen/in hare neeringe eñ koopmanschappe/ofte diergelijcke eenige goederen ofte penningen ghenoten sullen hebben/eñ de selve namaels met heure mede-erfgenamen inde goederen van heure overleden ouders sullen willen succederen / sullen eerst eñ alvoren 'tgene sy sulcx ontfangen ende genoten hebben/ inden ghemeenen boedel brengen/ofte de gerechte waerde van dien / sulcx die was ten tijde vande gifte/ ingheValle de goederen niet gheëstimeert zijnde /ghegeven sullen zijn : maer ingevalle van ëstimatie/ sullen mogen volstaen mits confererende de selve estimatie/ende 't selve alſo gedaen zijnde / sal alsdan den geheelen

heelen boedel tusschen den langhst-levende Vader ofte Moeder ter eenre/ eñ des overledens Erfgenamen ter andere zijde/ half eñ half by gelicke portien gedeelt worden: 't welck oock plaetse hebben sal in d'eerste/ tweede / derde eñ na-volgende houwelijcken. Ende sal 't gene noopende de successien eñ collatien voorschreven is/ plaetse hebbẽ/ soo wanneer by testamenten / houwelijcxsche voorwaerden bewijsen ter Wees-kamere ghedaen / ofte by andere dispositien ofte contracten niet en is anders voorsien.

XXX.

Roerende Huyrluyd eñ pachter vanden la den.

Beroerende de Huyrluyden eñ Pachters vande landẽ: Hebben de Staten voornoemt mede geordonneert eñ gestatueert/ ordonneren eñ statueren by desẽ / dat de ordonnantie jegens den Huyrluyden ende Pachters inden Jare 1515. in Februario gemaeckt/ alomme inden voorsz Lande eñ Graefschappe van nieuws gepubliceert / uptgheroepen ende scherpelijcken onderhouden sal worden.

XXXI.

Huyre ofte nae huyre niet te mogen pretenderen dan by publijck instrumenten.

Ende amplierende de selve Ordonnantie/ hebben van nieuws gheordonneert ende ordonneren by desen / dat de pachters eñ huyrluyden/ die eenige huyre ofte na huyre aẽ eenige goederen pretenderen willẽ/ onder dexel vande selve pretensie inde occupatiẽ ofte 't gebruyc vande gehuyrde landen ende goederen niet en sullen mogen blijven/ ofte hen de selfde directelick ofte indirectelic onderwinden / tẽ zy vande selfde pretensie by publijcke instrumenten ofte d'eygen handt vanden Eygenaer / ghepasseert voor date vande expiratie vande huyre/ promptelijck blijcke / ende dat egeene huyren plaetsen hebben oft effect sorteren sullen/ daer van sulcx als vooren verhaelt is / niet en blijckt.

XXXII.

Dat d'oud huyrder den nieuwen ge hinder sal doen.

Dat oock so wanneer den ouden Huyrman oft yemant van sijnen wegen/ den Eygenaer ofte nieuwen Huyrmã/ met raet ofte daet/ directelijc ofte indirectelijc/ eenich hinder/ letsel/ empeschemente ofte dreygementen doet/ ter oor-

sake

sake van 'tgebruyck oft huyre vande voorschreven Lan-
den ende goederen/dat daer van exemplare straffe gedaen
sal worden.

XXXIII.

ene vande
ne die
andt son-
r huyre
bruyckt.

Ende soo wanneer een Huyrman / sijne Erfgenamen
ofte actie van hem hebbende/ van eenige onroerende goe-
deren nae d'expiratie vande huyre blijft occuperende de
gehuyrde goederen/so dat den Eygenaer ter oorsake van
dien jegens hem moet treden in rechte / soo sal den selven
Huyrman/sijne Erfgenamen/ofte actie van hem verkrij-
gende/nae de litiscontestatie inde selve sake/boven de ont-
ruyminge ende alle kosten/ schaden ende interesten / ver-
vallen ende ghehouden wesen te betalen de helft vande
waerde vande ghehuyrde goederen / gerekent jegens den
penningh twintich/nae de leste huyre: Ende soo verre de
selve totter diffinitive sententie vanden eersten Rechter
toe/inde voorschreven occupatien persevererē/ sullen als-
dan boven de evacuatie ende ontruyminge / mitsgaders
boven alle kosten/schaden ende interesten/vervallen ende
gecondemneert worden inde gheheele waerde vande selve
goederen / mede gereeckent als vooren jeghens den pen-
ningh twintich nae de leste huyre.

XXXIIII.

Eñ sullen de voorsz penen by alle Rechters/daer vooren
ter oorsaecke voorsz proces wort geinstitueert / sonder ee-
nige dissimulatie ofte faveur gedecreteert/ ende toegewe-
sen worden/alwaert oock so dat den Huyrman/sijne Erf-
genamen ofte actie van hem hebbende / nae de litisconte-
statie haer ongelijck bekenden / ende hen gewillich inde
ontruyminge lieten condemneren/ ende ingevalle de ghe-
condemneerde egheene goederen en heeft omme de voorsz
penen te betalen / sal daer vooren aenden lijve ghestraft
worden/naer gelegentheyt vander sake.

XXXV.

Belangende d' hypotheque ende veronderpandinghe
vande

vande Landen ende andere onroerende goederen / hebben de Staten voornoemt geordonneert ende gestatueert / ordonneren ende statueren by desen: Dat van nu voortaen / soo wel by die vanden Rade Provinciael voornoemt / als by alle andere Gerechten vande voorsz steden ende platten lande van Hollandt ende Vrieslandt / d'Ordonnantie ende 't Placcaet vanden Jare M.D.XXIX. verstaen ende geinterpreteert sal worden / dat de clausule vande ghenerale hypotheque / beneffens de clausule vande speciale Hypotheecque / inde constitutie van eenige renten schulden ende andere brieven van verbande gestelt / jeghens den ghenen die nae de selve constitutie by den constituant speciale hypotheque is ghestelt / alleenlijck plaetse hebben / ende sulcks als naer beschreven rechten effect sorteren sal / over de goederen / onder de Jurisdictie vanden Rechteren daer vooren de constitutie / volgende de voorsz Ordonnantie gepasseert is / gelegen / den constituant ten tijde vande constitutie toebehoort hebbende / ofte die hy voor de publicatie van desen sal hebben verkregen / ende niet op de goederen buyten de voorsz Jurisdictie gelegen: welcke interpretatie geschiedẽ sal in allen sakẽ / die voor de publicatie van desen by eenige sententien / 'tzy vanden voorsz Rade ofte andere Gherechten / niet diffinitivelijck sullen wesen ghetermineert. Ende belanghende de constitutie ende verbande van ghenerale hypotheque / die nae twee Maenden nae de publicatie van desen gedaen sullen worden / de selve en sullen gheensins hinderlijck wesen ofte prejudiceren den ghenen die constitutie ofte verbandt van speciael hypotheque namaels sullen verkrijghen / sulcx dat de ghene dien specialijck eenighe onroerende goederen verbonden sullen worden / inde selve speciale hypotheque / ende de penningen daer van procederende / sullen worden ghepreferéert den ghenen dien onder generale hypotheque / nae de voorsz twee Maenden nae de publicatie van desen / ghestelt sal wesen / dan sal de voorsz constitutie van generale hypotheque voor gerechte gedaẽ /

Van hypotheque ende onderpandinghe van Landen.

Clausule v generale hypotheecque beneffens t' clausule va speciael hypotheecque.

'T effect vã generale hypotheecque / precederende speciale.

plaetse

plaetse hebben ende effect sorteren jeghens den ghenen die gelijcke constitutie ofte verbandt hebben/onder den welcke de outste constitutie de jongher sullen worden ghepreferéert / sonder dat in dien gevalle onderschept ghemaeckt ofte regard ghenomen sal worden voor wat Rechters inde voorsz Landen de generale constitutie van hypotheecque sal wesen gedaen/ ende van gelijcken sal de voorsz generale constitutie plaetse hebben / ende effect sorteren jeghens den ghenen die maer personele actie hebben / sulcks als by den beschreven Rechten is ghedisponneert.

Generale hypotheecque gaet voor personele actie.

XXXVI.

Ende sullen van nu voortaen de ghene die speciale hypotheque hebben/ jeghens de possesseurs van dien / sonder onderschepdt/ofte de debiteurs/hare erfgenamen / oft yemandt anders die 'tselfde speciael hypotheecq possideert/ moghen procederen voor haer achterwesen / omme hare hypotheque daer voozen verklaert te hebben verbonden eñ executabel/sonder dat de possesseurs van dien sullen mogen sustineren/ dat den Crediteur gehouden is den principalen debiteur ofte sijnen erfgenamen eerst t'excuseren.

Aoerende speciale hypotheque op geralieneerde Landen.

XXXVII.

Alsoo mede de voorgaende Ordonnantie/ daer by belast ende gestatueert was, dat in alle steden ende dorpen vandẽ voorsz landen/pertinente Registers gehouden souden worden van alle vervremdinghen ende verbanden van goederen aldaer ghedaen/ niet behoorlijck zijn onderhouden/ ende mede door de voorledẽ Oorloge vele der selver registeren zijn vernielt ende verduystert / 't welck insghelijcx tot groote interest vande voorsz goede Ondersaten strecken soude/ten ware daer tegens werden voorsien: Soo hebben de Staten voorts geordonneert ende bevolen/ ordonneren ende bevelen by desen/dat een yegelijck/vã wat state/qualiteyt ofte conditie hy zy/ die eenighe constitutie van generale oft speciale hypoteque op eenige onroerende goederen inden voorsz Landen ende Graefschappen van Hollandt

Hypotheecque voor date van desen geconstitueert/ter plaetse daer de goederen gelegen zijn/ te boeck te brenghen.

ende

ende Vrieslandt hebben ofte pretenderen willen, binnen een jaer nae de publicatie van desen / de selve aenbrengen sullen den gerechte vande plaetse daer de goederē ten hypoteque gestelt / zijn ghelegen / omme aldaer volgende d'Instructie die by de voorsz Staten daer toe sal worden ghemaeckt / aengeteeckent te worden elcke constitutie voor eenen halve stuyver / op pene van te vervallen in een Jaer renten / t'appliceren een derdendeel den Hooft-officier / een derdendeel den armen vander plaetse / ende het derde derdendeel den aenbrengher. Ordonnerende ende bevelende by desen allen Schouten / Schepenen / Gesworens / ende ander Rechters / mitsgaders heure Secretarisen / so wel van Steden / Dorpen / als andere Collegien inden voorsz Landen van Hollandt ende Vrieslandt / goede toesicht te nemen / dat sy van nu voort-aen egheene brieven ofte instrumenten / houdende verbremdinge ofte hypothecatie van eenighe onroerende goederen / en sullen zegelē / teeckenen ofte uyt-geven / ten zy dat de selve wel eñ perfectelijcken geregistreert zijn / op pene van by den voorsz Secretaris te verbeuren t'elcke reyse ses Karolus guldens / de twee deelen ten behoef van den Hooft-officier van elcker plaetse ende quartier / ende het derdendeel ten behoeve vanden aenbrengher / ende daer en boven op arbitrale correctie.

Verbremdinge / ofte hypothecatie van onroerende goederen / niet te besegelen sonder eerst gheregistreert te zijn.

XXXVIII.

Eñ om dat de voorsz Registeren wel / sekerlijck ende getrouwelijck mogen worden bewaert: So hebben de Staten voorghenoemt / geordonneert ende ordonneren by desen dat in elcke stadt / dorpe ofte collegie daer eenighe alienatie ofte hypothecatie eñ verbanden van onroerende goederen sullen worden gedaen / ghemaeckt sal worden een kiste met twee slooten / daer inne de voorsz Registers sullen worden bewaert / van welcke sloten een sleutel bewaert sal worden byden Officier ofte Secretaris / ende eene by den outsten Schepen ofte Gesworen / ende sullen de selve slotē geopent ende gesloten worden in hare beyde presentie / alles op pene

De Registers vande verbremdinghe ofte hypothecatie wel te bewaren.

voorsz/t'appliceren als vooren/ ende dat den Hooft-officier de kiste sal doen maken tot haren koste.

XXXIX.

Alle Rechtē/ costuymen / ē usantien van collegiē ende Heeren/ ofte Ambochts-Heeren aen te brengen.

Ende omme te verhoeden de exactie daer mede de voorsz goede ondersaten daghelijcx worden beswaert / onder pretext dat eenige Steden/Heeren/Ambochts-heeren / Collegien van Dijck-graefschappen ende Heemraden / Vassalen Leen-hof houdende / Bailliu ende Mannen / Dorpen/ Ghehuchten endt alle andere Jurisdictien hebbende/ pretenderen tot verscheyden emolumenten / baten ende proffijten by kostuymen ende usantien gherechticht te zijn/dat mede midts d'onseeckerheyt vande selfde kostuymen ende usantien/ de voorsz Ondersaten met vele Processen ende groote kosten worden beswaert: Soo hebben de voorgenoemde Staten / willende daer inne mede versien / ghe ordonneert ende ordonneren by desen / dat alle Steden/ Heeren/Ambachts-Heeren/ Collegien van Dijck-graven ende Heemraden / alle Vassalen Leen-hof houdende / Bailliu ende Mannen/ Dorpen/ Ghehuchten / ende alle andere eenighe Jurisdictie hebbende/ binnen den tijt van ses Maenden nae de publicatie van desen / inde Griffie vanden Hove van Hollandt alhier inden Haghe / aenbrenghen ende in ghescbrifte over-leveren sullen / alle alsulcke rechten/kostuymen ende usantien/ 'tzy van naestingen/nae-koopen/pont-gelt/ recht van leenen/die by eenige besterfte/ uyterste dispositie / transporten / houwelijcksche voorwaerden/ende anders hoe dattet zy/ aenbesterven ende opkomen / zeghel-recht ende alle andere rechten die sy respective in hare Jurisdictie/Amptenende Officien genietē ende ghebruycken / ende voor den Jare duysent vijfhondert twee-en-tseventich ghenoten ende ghebruyckt hebben/omme op de onderhoudenisse van dien in alle equaliteyt / ende sulcx de Staten bevinden sullen / ten meesten dienste vanden Ondersaten te behooren/ voorsien te worden: Alles op pene dat by faulte van overleveringhe / op

de voorsz

de voorsz kostuymen/usantien ende gebruyck van rechten nae de expiratie vanden voorsz tijdt / niemandt in Rechte ofte daer buyten en sal moghen worden gemolesteert/ ende dat de selve voor nu / ghelijck alsdan ghehouden worden voor corruptelen.

XL.

Ende ten laetsten ordonneren ende statueren de Staten voornoemt mede/dat terstont naer verkondinge van desen inde voorsz Landen ende Graefschappen van Hollandt eñ Vrieslandt/noch by den voorsz Hove Provinciael / noch in eenige steden/dorpen/ofte wettelicke collegien/ noch by eenighe Ingesetenen vanden selven Lande/ inde computatie ende bekeeringe vanden beginne ende eynde vandẽ Jare/ egeene andere stijle ofte maniere van schrijven en sal worden gebruyckt/dan diemen hout voor ghemeene/ te weten/ Dat alomme eñ by een yegelijcken inden voorsz Landen/ 't begin vanden Jaren genomen ende gerekent sal wordẽ/ den eersten dagh der maent van Januarius/sonder dat die vanden Rade voor-genoemt / ofte / die vanden ghevolghe vanden Hove / noch eenige Regeerders vanden Steden/ Dorpen ende Collegien voorgenoemt/eenighe andere stijle oft maniere sullen mogen gebruycken. Verbiedende oversulcx uytdruckelijck allen Officieren/Griffiers / Secretarisen / eñ generalicken allen den Ondersaten vandẽ voorsz Landen / in heure openbare acten / gerechtelijcke brieven eñ instrumenten/ noch in heure Registers ofte protocollen anders te doen ofte te laten gheschieden / op pene van privatie ofte suspensie van heure staten ende officien/ ofte andere arbitrale correctie/naer exigentie vander saken.

Veranderinge van stijl ende 't begin van 't Jaer.

XLI.

ALLE welcke poincten ende articulen de voorschreven Staten gheordonneert hebben / ende ordonneren by desen / dat voort-aen volkomelijck sullen worden achtervolght ende onderhouden / niet tegenstaende eenige Rechten/voorgaende Ordonnantien/Kostuymen ende usantien ter

Derogatie van allen rechten/kostuymen/e desen contrarierende.

ter contrarie/ die de voorsz Staten ghederogueert hebben/ ende deroguerren by desen/ voor soo vele de selve eenichsins daer teghens sullen moghen strijden. Ordonnerende ende bevelende den presiderende ende Raden Provinciael van Hollandt voorghenoemt/den Advocaet Fiscael/ ende Procureur Generael vanden selven Hove / midtsgaders allen Officieren vanden voorsz Lande ende Graefschappe van Hollandt/teghens den Overtreders ende Contraventeurs van dien te procederen naer behoorzen / sonder dissimulatie/ gunste ofte ongunste / op peyne van metter daet van hare officien verballen ende afgestelt te worden.

Aldus gedaen/ besloten ende ghearresteert byden Staten voorgenoemt inden Haghe/ ende 't Seghel vande selve Staten hier op gedruckt/ den eersten Aprilis duysent vijfhondert tachtich.

Ende ter Ordonnantie vande Staten.

Onder-geteyckent /

C. de Rechtere.

Tafel vande voornoemde Ordonnantie vande Policien.

Van

Van hypotheque ende onder pandinge vande landen/ art. xxxv.
Clausule van generale hypotheque neffens de speciale/ ibidem.
't Effect van generale hypotheque præcederende speciale. Ibidem: Generale hypotheque gaet voor personele actie / ibidem.
Roerende speciale hypotheque op veralieneerde Landen/ artijckel xxxvi.
Hypotheque voor date van desen gheconstitueert/ ter plaetse daer de immeuble goederen gheleghen zijn / te boeck te brenghen/ art. xxxvij.
Verbzemdinghe ofte hypothecatie van onroerende goederen niet te bezegelen/ sonder eerst geregistreert te zijn/ ibidem.
't Register van verbzemdinghe ofte hypothecatie wel te bewaren/ art. xxxviij.
Alle rechten/ kostuymen/ ende usantien van collegien ende Heeren ofte Ambachts-heeren aen te brengen/ art. xxxix.
Veranderinge vanden Stijl ende begin van 't Jaer/ art. xl.
Derogatie van allen rechten/ kostuymen ende usantien desen contrarierende/ art. xlj.